

Búcsú

A körhinta, a lövölde meg a hinták csak pénteken jelentek meg, a falu azonban már hetek óta készülődött legnagyobb ünnepükre, a búcsúra.

Emberemlékezet óta erre a késő őszi napra, a Szent Kelemen napjára, az asszonyok kimeszelték a ház elejét, a férfiak olajfestékekkel bekenték a fa- és vaskapukat, a kerítéseket, és – ami szintén az ő dolguk volt – gereblyével kitisztogatták a házak előtti árkokat a szeméttől, és a nagy vesszőseprűvel rendbe tették az udvart, sőt a ház előtti járdát is. Az idősebbek a búcsú előtti héten, ha kellett, ha nem, elmentek a borbélyhoz nyíratkozni.

- Búcsú csak egyszer van évente – mondogatták, ami azt is jelentette, hogy – mint ahogy illik – méltóképpen meg kell ünnepelni. Volt is mivel: a szőlőben való vesződésnek köszönhetően a családi pincékben már letisztult az újbor. A baromfi ólakban a tömött kacsák, libák vártak sorsukra, hogy a legfinomabb falatokká váljanak az év legfölségesebb ebédjén. Reznikék, öreg szövethetesi nyugdíjasok, úgy várták a búcsú vasárnapját, mint a messiást, már csak azért is, mert kedden táviratot kaptak, hogy a búcsú vasárnapján megjön a fiuk és a menyük a két felnőtt unokával. Attól kezdve az öreg Reznik minden reggel felvette a rég megvett, de még alig hordott félcipőjét, és a téglával kirakott pitvarban egy helyben topogott, lépkedett, hogy a fájós, görcs húzta lábai megszokják benne a járást, és vasárnap a szentmisére menet nehogy felmondják benne a szolgálatot. Az asszonynak is akadt dolga elég, mindenre volt gondja, hogy szerinte és a bevett szokás szerint mi mindennek kell lennie az ünnepi asztalon. Az édes nyalánkságokat, kólát, kávé, tejszínt megvette a boltban. Szombat délutánra már minden elő volt készítve. Az öreg levágta a hízott libát, ő meg leforrázta, megkopasztotta és földarabolta. A maradék erejét vasárnap délelőttre hanyagolta, amikor a kismise után már csak sütni-főzni fog. A legkedvesebbjüket mégiscsak illően meg kell vendégelni. A búcsút libahús nélkül nem tudta elképzelni sem ő, sem a férje. Ez íratlan törvény volt, nemcsak az ő családjukban, hanem az egész faluban.

A vasárnap reggel még messze volt. Az öreg és felesége csak hánykolódott, forgolódott a meleg dunna alatt, sóhajtoztak, és mindketten azt lesték, mikor kezdik az őszi nap hűvös sugarai simogatni az ablak üvegét. Az öreget pirkadatkor mégiscsak elnyomta az álom. De nem sokáig alhatott, mert egyszer csak érezte, hogy lökdösi az asszony:

Jozo, te még alszol, vagy mi?

Az öreg dunna alatt a másik felére fordult.

- Kelj fel, hallod, kelj fel!... – hangzik buzdítólag, - sok munka vár még ránk...

- Munkából van mindig éppen elég – emeli fel az öreg az ősz fejét -, ezt mondanod sem kell...

- Te meg itt lustálkodnál... De ma nem lehet... végtére is ma nagy ünnep van... Kelemen napja... meg a fiunk is jön...

- Igazad van! – buggyant ki az öregből, és határozott mozdulattal ledobta magáról a dunnát. – Te, ez a rövidke alvás teljesen elbangított-elbangított... Az előbb még azt sem tudtam, hol vagyok. Hát persze, ma Szent Kelemen napja van... a búcsú napja... Örüljünk hát neki...

- Bizony, örüljünk neki – ismétli meg az asszony. – Ha nem tudnád, ez ami hatvanegyedik közös búcsúnk... Az ember nem is hinné... A hatvanegyedik... szinte hihetetlen...

- Hiába no – szomorodott el az öreg arca -, megöregedtünk...

- Nem tehetünk ellene semmit – morfondírozott az asszony -, mindennek vége lesz egyszer... a mi életünknek is.

- Hagyjuk az ilyen beszédet! – emelte fel a hangját az öreg. – Inkább lássunk munkához!

Az asszony a tűzrakáshoz fog, a térdén tördeli a még tegnap este bekészített venyigét. Gondolatban maga elé idézi a fia alakját és a család minden tagját. Hogy milyen nagyon várja őket, hogy örül nekik! Már csak azért is, mert ezek a látogatások egyre ritkábbak. – Mindenkinnek megvan a maga gondja – próbálja igazolni a fiát -, nem lehet ide csak úgy bármikor elugrania neki.

Aztán a hófehér hajkoronája alatt más képek jelennek meg előtte. Az asztalnál ül az egész család, és ő kínálgatja nekik a legfinomabb falatokat. Milyen jó lesz nekik, együtt lesznek megint. A boldogságtól szinte sugárzik az arca.

A gazda szintén tette a dolgát, ami minden áldott nap ki van rá mérve. Hozott a pincéből egy szakajtó krumplit, amit az asszony odatett főni a disznónak. Aztán a fészér alatt morzsolt a szakajtóba kukoricát és a kézi darálóval ledaráltta. A kész moslékot a vödörrel kivitte és beleöntötte a disznó elé a vályúba. A tyúkoknak is szórt kukoricát és öntött nekik vizet. Mire bement reggelizni, már jócskán elfáradt. Asztalhoz ültek. Arcukról elégedettség sugárzott a tiszta, késő őszi reggelen, ahogy a nap már szétterült a Kémény-szikla fölött, és hideg sugaraival bekukkantott egyenesen a konyhájukba. Ez a reggel szép és kellemes napot ígért.

Ahogy megjöttek a kismiséről, az idő gyorsan múlt. A konyhából ingerlő, csábító búcsús ételek, libaaprólékból készülő húsleves, a sült máj és hús illata áradt. A sütőben pedig pirult a káposztáslepény, ami elmaradhatatlan volt, ha a fiuk látogatába jött.

- Már itt lehetnének, - szólalt meg az öreg türelmetlenül.

- Még korai Jozo, nagyon korai... Ne aggódj, biztosan megjönnek – mosolyog az asszony -, délre biztosan itt lesznek, csak győzzük őket kiszolgálni...

A gazdasszony a sparhelt körül sűrög-forog, a gazda gondja az ital, leltárt csinál hát a kólás -, málnás -, ásványvizes és

sörösüvegek között. Aztán eszébe jut, hogy az egész búcsúi ebéd az ő saját bora nélkül fabatkát sem érne. Határozott léptekkel indul a pincébe, ahol két százötven literes hordó áll, amiket még a szüret előtt bekent étolajjal, hogy ne penészedjenek. Az egyik fehér-, a másik vörösborral van tele. A vöröset választotta. A hordó csapja fölé hajolt és teleengedte a literes pintet. Aztán mintegy a saját önbizalmának erősítésére megengedett egy két decis poharat is, s a tartalmát egy szuszra leengedte a torkán.

Ahogy a konyhába lépett, mérgesen dünnögte az asszonynak:

- Hol a fenében vannak már ilyen soká - néz ki az ablakon az utcára. – Már rég itt kellene lenniük.

Az asszony már nem ellenkezik. Őt is elfogta az aggodalom, vajon nem történt-e valami bajuk útközben, vagy még előbb, otthon, indulás előtt. Nem romlott-e el a motor, vagy nem betegedtek-e meg? Ki tudja? – sóhajtozott.

Ne beszélj szamárságokat! – horkant fel az öreg. – Hogy éppen búcsúra nem jönnének? Az lehetetlen!

- Terítsem meg az asztalt? – nézett kérdően az asszony az emberére, aki csak bólintott beleegyezésképpen.

- Hány személyre? Csak kettőnknek?

- Ugyan, miket beszélsz már megint – mérgelődött az öreg. Hat személyre... ők négyen, meg mi ketten... ez összesen hat. Anyian is leszünk... Már számolni sem tudsz?

Ültek a terített asztalnál és hallgatagon vároztak. Lopva néha az ingaórára pillantottak, amely a zavartalan, hosszúra nyúlt csendben egyhangúan emlékeztetett az idő visszafordíthatatlan múlására. Fokozatosan megérlelődött bennük a sejtelem, majd a félelem, hogy hiába várnak. Hosszan hallgattak mindketten, mint a némák, s ez a végtelen hallgatás gyötrelem volt számukra. De hogy mégse üljenek így tétlenül, szürcsöltek egy kis levest, s nyeltek hozzá a főtt húsból. Azt is csak lassan, erőltetve, semmi többet, mert az étvágyuk, ami előbb még oly nagy és örömteli volt, elszállt, mint a pára.

-Anyjukom – szólta az öreg fájdalmas hangon-, ezek már nem jönnek. Mert ha akartak volna, már ré itt lennének. Ideje megetetni a disznót és a tyúkokat.

Az asszony hallgat. Az ő kételyei is rég bizonyossá váltak, hogy azok, akiket olyannyira vártak, ma már biz nem jönnek, meg már nem is jöhetnek. Ahhoz már késő, nagyon késő.

Eközben az ablak mögött már bizony esteledett. A Fehér-sziklától a késő őszi nyirkos ködének hulláma szállt a falu fölé. S mivel a sötétség is egyre sűrűsödött és ellepte az egész tájat, a főút hosszában már kigyúltak a lámpák.

- Bezárom a kaput, jó? – szólta az öreg a hosszú csend után.

- Csukd – bólintott az asszony fájdalmas kifejezéssel az arcán.

Az öreg és felesége szó nélkül, csendben, lassú, kimért mozdulatokkal vetkőztek. Az történt velük, ami a hatvan esztendő alatt soha. Először esett meg, hogy még csak körülnézni sem mentek ki a főtérrre, ahol hangosan szólta a zene, és a lövöldék, a körhinták meg a sátrak körül csak úgy nyüzsgött a falu népe.

(Vércse Miklós fordítása)